

Bach Cantates

Barokensemble en zangers
van het Utrechts Conservatorium
o.l.v. Heiko ter Schegget

“Dala Casa Consort”

Petra Nieuwburg, Karlijn Oost,
Emile ter Schegget, Rémy Schreuder,
en Heiko ter Schegget

blokfluit

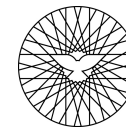
Veronika Akhmetchina en Elise van Etten
Karlijn Oost
Nefeli Alexouli en Manu Huysen
Elena Gelmi
Jose Manuel Ramirez
Valeria Di Biasi

sopraan
barokhobo
barokviool
altviool
barokcello
orgel

zondag 11 november 2018

Pauluskerk

Straatweg 37 - Breukelen

Pauluskerk
Een wereld andersom

Predikant:
Scriba:

ds. H.H. Schorren
ds. D.E.E. Figee

0346 – 266337
0346 – 262912

Programma

Salomon Rossi

(ca. 1570 – 1630)

Sinfonia & Gagliarda

Robert Johnson

(ca. 1583 – 1633)

“In Nomine”

Bartholomeus Praetorius

(1590 – 1623)

Paduana & Galliard

Orlando di Lasso

(1532 – 1594)

Fantasia

Thomas Tomkins

(1572 – 1656)

Pavan

Edmund Turges

(1440 – 1502)

“Alas, it is I that wot not what to say”

Thomas Tomkins

Pavan

John Dowland

(1563 – 1626)

Galliard “The Earle of Essex”

Guillelmus Colin

(16e eeuw)

Fantasia

Salomon Rossi

Sinfonia & Gagliarda

Korte toelichting

bij de Cantatetekst

ds. Harold Schorren

Johann Sebastian Bach

(1685 -1750)

*“Ich bin vergnügt mit meinem Glücke”
Cantate (BWV 84)*

Tekst Cantate: ‘Ich bin vergnügt mit meinem Glücke’ BWV 84

1. ARIA (S)

Ich bin vergnügt mit meinem Glücke,
das mir der liebe Gott beschert.

Soll ich nicht reiche Fülle haben,
so dank ich ihm vor kleine Gaben
und bin auch nicht derselben wert.

1 ARIA

Ik ben met het geluk tevreden
dat mij de goede God beschoor.
Schenkt Hij mij niets meer bôvendien,
het is reeds meer dan ik verdien;
ik zeg hem al mijn dank daarvoor.

2. RECITATIEF (S)

Gott ist mir ja nichts schuldig,
und wenn er mir was gibt,
so zeigt er mir, dass er mich liebt;
ich kann mir nichts bei ihm verdienen,
denn was ich tu, ist meine Pflicht.

Ja! wenn mein Tun gleich noch so gut
geschienen,

so hab ich doch nichts Rechtes
ausgerich't.

Doch ist der Mensch so ungeduldig,
daß er sich oft betrübt,
wenn ihm der liebe Gott nicht
überflüssig gibt.

Hat er uns nicht so lange Zeit
umsonst ernähret und gekleidt
und will uns einsten seliglich
in seine Herrlichkeit erhöh'n?

Es ist genug vor mich,
daß ich nicht hungrig darf zu Bette gehn.

2 RECITATIEF

God is mij niets verschuldigd,
Hij toont met wat Hij geeft
hoe lief of Hij mij heeft;
ik kan op geen verdienste bogen
want wat ik doe is slechts mijn plicht.
Mijn doen mag nóg zo deugdzaam ogen

-
'k heb niets rechtsvaardigs uitgericht.

Toch is de mens zo ongelukkig
dat het hem vaak verdriet
dat hem de goede God niet van nog meer
voorziet.

Heeft Hij ons niet zo lange tijd
om niet gespijzigt en geleid?
Eens wil Hij ons ter zaligheid
opnemen in zijn heerlijkheid.
Dit ene mag voor mij volstaan:
dat ik niet hongerig te bed hoef gaan.

3. ARIA (S)

Ich esse mit Freuden mein weniges Brot
und gönne dem Nächsten von Herzen
das Seine.

Ein ruhig Gewissen, ein fröhlicher Geist,
ein dankbares Herze, das lobet und
preist, vermehret den Segen, verzuckert
die Not.

3 ARIA

Ik eet met verheuging mijn karige brood
en gun aan mijn naaste van harte het
zijne.

Een zuiver geweten, een vrolijk gemoed,
een dankzeggend hart dat lofzingen
doet,
vermeerdert de zegen, verzoet alle nood.

4. RECITATIEF (S)

Im Schweiß meines Angesichts
will ich indes mein Brot genießen,
und wenn mein Lebenslauf,
mein Lebensabend wird beschließen,
so teilt mir Gott den Groschen aus,

4 RECITATIEF

In 't zweet mijns aanschijns eet
ik nu het daaglijks brood.
Als in mijns levens loop
mijn levensavond sluit,
betaalt mij God de penning uit

da steht der Himmel drauf.
O! wenn ich diese Gabe
zu meinem Gnadenlohne habe,
so brauch ich weiter nichts.

5. KORAAL

Ich leb indes in dir vergnüget
und sterb ohn alle Kummernis,
mir gnüget, wie es mein Gott füget,
ich glaub und bin es ganz gewiss:
durch deine Gnad und Christi Blut
machst du's mit meinem Ende gut.

waarop de hemel staat.
Ik heb niets méér van node,
werd mij dit loon geboden
dat ik genadegave weet.

5 KORAAL

Nu leef ik in u vergenoegd
en sterf zonder bekommernis,
mij is genoeg wat mijn God voegt,
'k geloof, het is mij gans gewis:
door uw gena en Christus' bloed
maakt Gij het mij in 't einde goed!

tekstbewerking: Wim Vroon

Over de Cantate

Cantate 84 is een solocantate voor sopraan, die alleen voor het slotkoraal een beroep doet op - zoals Bach voorschrijft - drie ripiënist, tuttizers. Hij werd gecomponeerd voor zondag Septuagesima (9 februari) 1727, de eerste van de drie vóór-Vastenzondagen, waarin de vastentijd al zijn schaduwen vooruit werpt. BWV 84 behoort tot de groep van twaalf solocantates die Bach na de zomer van 1726 schreef, waartoe ook een andere sopraancantate (BWV 52) behoort en de twee bekende cantates voor bassolo, de "Kreuzstab-cantate" (BWV 56) en *Ich habe genug* (BWV 82), die twee weken eerder in première ging. BWV 84 is bovendien de laatste cantate die Bach - na zijn eerste vier intensieve jaren in Leipzig - schrijft voordat hij voor maanden zijn ganzeveer vaarwel zegt en o.m. cantates van zijn verre achterneef Johann Ludwig Bach uitvoert.

De evangelielezing waarop een cantate voor zondag Septuagesima dient te reflecteren is Matteüs 20:1-16, de parabel van de werkers in de wijngaard, die protesteren dat hun gecontracteerde loon onverminderd wordt uitgekeerd aan collega's die minder uren hebben gemaakt. Moraal: voor God zijn mensen gelijk, ongeacht hoeveel ze hebben gewerkt. In 1724 schreef Bach voor deze zondag *Nimm was dein ist und gehe hin* (BWV 144) en ook nu weer vertrekt het libretto bij de jaloezie van de rechtvaardig beloonden. Maar de pointe is niet zozeer bescheidenheid en soberheid in materiële zin als wel toewijding aan God en aanvaarding van wat hij beschikt. De woorden *vergnügt* en *Glücke* uit de titeltekst hadden destijds een neutralere, minder uitgesproken positieve betekenis, waardoor een goede vertaling thans zou moeten luiden 'Ik ben tevreden met mijn levenslot'.

Wij weten niet zeker wie de cantatetekst schreef, maar wel dat Picander, Bachs tekstdichter van de Matthäus-Passion die voorjaar 1727 voor het eerst werd uitgevoerd, in 1728, een jaar later dus, een cantatetekst voor zondag Septuagesima heeft geschreven (die in de jaren '30 door Bachs zoon Carl Philipp Emmanuel op muziek werd gezet) die enige gelijkenis vertoont met het libretto

van BWV 84. Het meest opvallende verschil is de beginregel: *Ich bin vergnügt mit meinem Stande*; deze tekst is dus een nadrukkelijker anti-revolutionaire verdediging van de standenmaatschappij dan die van BWV 84; Picanders vierde regel ontraadt de toehoorders ook zich *kein großen Dinge* in het hoofd te halen. Bachs tekst staat, met zijn gerichtheid op God, iets minder haaks op het emancipatie- en vooruitgangdenken van de destijds opkomende Verlichting. Wat de relatie tussen beide teksten is blijft gissen. Ongeveer gelijktijdig schrijft Bach ook zijn wereldlijke cantate *Ich bin in mir vergnügt* (BWV 204) waarin ook *Zufriedenheit* het centrale begrip is.

Wel lijkt onmiskenbaar dat Bach dit libretto als een solocantate verkoos te componeren, omdat de tekst stelselmatig vanuit een eerste persoon spreekt: *Ich (...), mir (...), meine (...)*. Dat geldt ook voor BWV 82. En in overeenstemming met de strekking van het libretto is ook Bachs compositie zelf een oefening in bescheidenheid: de eenzame solist wordt slechts begeleid door een hobo, strijkkwartet en orgel. Maar met deze minimale bezetting schrijft Bach wel weer een rijke en gevarieerde cantate. De formele gelijkenis met de Italiaanse *Cantata da camera* is voor Bach aanleiding BWV 84 bij hoge uitzondering als 'Cantata' aan te duiden; normaliter noemt hij cantates 'Motetto' of 'concerto' of 'Kirchenstück'. Maar de veronderstelling dat we hier te doen hebben met een "*geistliche Hausmusik*" die zou zijn geschreven voor Bachs echtgenote en professionele sopraan Anna Magdalena wordt tegengesproken door de bestemming voor zondag *Septuagesima*, kerkmuziek dus, en daarin speelden vrouwen geen rol.

De cantatetekst onderscheidt zich van veel andere door de afwezigheid van treurnis, klachten, doodsangst, boetedoening en zondebesef; daarvoor in de plaats een tamelijk moralistische oproep tot een deugdzaam en sober leven, in dankbaarheid jegens God. Achtereenvolgens richt de tekst zich op God (2), de naaste (3) en de dood (4).

(tekst: Eduard van Hengel)

Cantates in de Pauluskerk

Op zondag 23 maart 2014 klonken voor het eerst Bach-Cantates in de Pauluskerk. Het concert trok meteen veel bezoekers. Bach spreekt klaarblijkelijk op een bijzondere manier de mensen aan. Ook de uitvoerenden, de jonge studenten van het Conservatorium te Utrecht, en docent Heiko ter Schegget zijn nog steeds erg enthousiast. Niet in de laatste plaats wegens de prachtige ruimte en de goede akoestiek. En zo krijgen ook deze studenten de benodigde podiumervaring. De Bach-Cantates in de Pauluskerk zijn inmiddels een traditie geworden.

HKU Utrechts Conservatorium

Het Utrechts Conservatorium is in 1875 opgericht als Toonkunst-Muziekschool en is een van de oudste muziekopleidingen in Nederland. Deze in Utrecht gevestigde opleiding, die grote internationale faam geniet, is sinds 1971 gevestigd in het voormalige concertgebouw, het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen en in het toenmalige ziekenhuis St. Joannes de Deo, beide aan de Mariaplaats. Daarnaast is de Nederlandse Beiaardschool in Amersfoort onderdeel van de school.

Het Utrechts Conservatorium is in 1987 met de Beiaardschool en het Nederlands Instituut voor Kerkmuziek opgegaan in de Faculteit Muziek van de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht(HKU).

Heiko ter Schegget

Heiko ter Schegget studeerde blokfluit aan het Utrechts Conservatorium bij Leo Meilink en Marion Verbruggen. In 1981 sloot hij deze studie af met het examen solospel. Als solist concerteert hij regelmatig in Europa, Amerika, Japan en Israël. Tevens treedt hij op met ensembles en orkesten als The Amsterdam Baroque Orchestra en de Nederlandse Bachvereniging. Hij werkte mee aan vele cd-producties, o.a. de opnames van de complete Bach-cantates o.l.v. Ton Koopman. Samen met Zvi Meniker (klavecimbel) nam hij in 1995 zijn eerste solo-cd op met werken van J.S. Bach, in 1997 een cd met Nederlandse werken uit de Barok, in 2009 de blokfluitsonates van G.F. Händel en in 2011 de blokfluitsonates van G.Ph. Telemann.

Uit vele delen van de wereld komen studenten naar het Utrechts Conservatorium, waar hij hoofdvak blokfluit en kamermuziek doceert, om bij hem te studeren. Tevens is hij een veelgevraagd docent voor cursussen en masterclasses, onder meer in Duitsland, Frankrijk, Portugal, Tsjechië, Estland, Japan en Israël. Verder bouwt hij blokfluiten naar historisch voorbeeld.

Ook bij de volgende concerten bent u van harte welkom

Op zoek naar de Russische Ziel

Sarah Crombach (piano)
zondag 25 november 2018, 15.00 uur
entree € 10,- (kinderen gratis toegang)

Kerstconcert

Kinder- en jeugdkoor 'Young Voices'
Zaterdag 22 december 2018, 20.00 uur
entree gratis

Bach-Cantate

Barokensemble en zangers van het Utrechts Conservatorium
zondag 3 februari 2019, 15.00 uur
entree gratis

Die Winterreise, Franz Schubert

Bert van de Wetering (bas) en Joana Resende (piano)
zondag 17 februari 2019, 15.00 uur
entree € 10,- (kinderen gratis toegang)

Jonge musici in concert

Academie Muzikaal Talent
zondag 17 maart 2019, 15.00 uur
entree € 10,- (kinderen gratis toegang)

Bach-Cantate

Barokensemble en zangers van het Utrechts Conservatorium
zondag 12 mei 2019, 15.00 uur
entree gratis

Missa brevis in D (kerkdienst)

W.A. Mozart
zondag 16 juni 2019, 10.00 uur
entree gratis

Dit concert wordt u aangeboden door de Pauluskerk.
Bij de uitgang staat een pot voor uw vrijwillige bijdrage.
Om uit de kosten te komen, gaan we uit
van een gemiddelde van € 6,- per persoon.